

Båtbyggeren fra Bjørsvika.

Magnus Berg Andersen ble født den 09. 08. 1895 i Holmen i Bjørsvika. Magnus var den eldste i søskenrekken av til sammen 4 ekte brødre. I virkeligheten var de 5 gutter idet Petra deres mor, hadde med seg en foreldreløs liten gutt fra Bodø inn i ekteskapet. Hun var ikke selv mor til gutten, men stilte det som et ufravikelig krav overfor Anders Mortensen at gutten fikk være med inn i ekteskapet. Gutten, Olav Nåstad ble da også tilfulle akseptert av de andre i familien og til sist da Anders døde ble det Olav som ble igjen i Holmen for å ta seg av sin «mor».

Magnus og Johanna.

Magnus giftet seg med Johanna Oline Hansdatter fra Sandsett ved Åbornes og sammen kjøpte de Sjøveien i Bjørsvika. Her bygde de seg hus, fjøs, eldhus og sjå. De fikk til sammen 7 barn, 3 jenter og fire gutter.

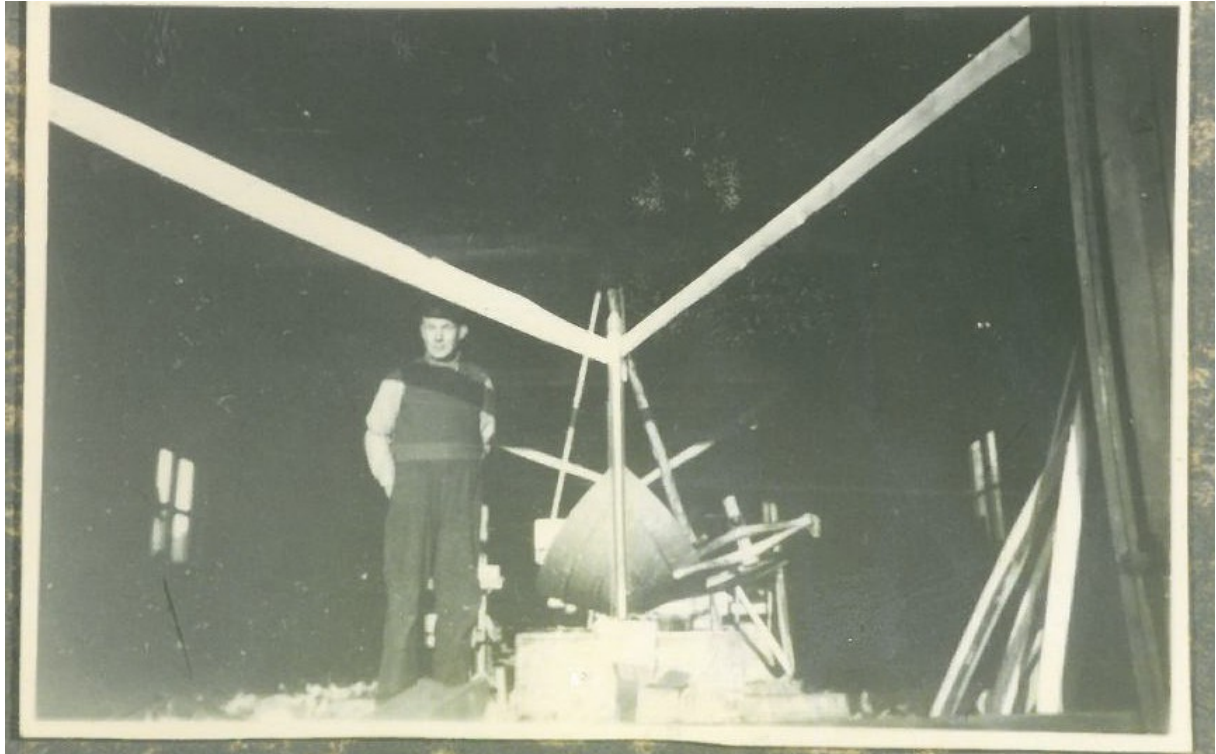
Magnus yngste sønn, Bjarne, husker sin far med stor respekt og mener han var en mann som «tok skjea i egne hender» og bestemte seg for å skape seg sin egen arbeidsplass. I følge Bjarne var det mangel på arbeid i et fjordhull som gjorde at han ble innovativ og kreativ. Like etter krigen fantes det arbeid hvis en var villig til å flytte sentralt- men for Magnus som nettopp hadde etablert familie, måtte arbeidsplassen skapes der han bodde. Han begynte å lage de første båtene i naustet. Magnus var «sjøllært», såkalt autodidakt. Han demonterte båter og brukte båtbordene som mal for bygging av nye båter. Den første båten som Magnus bygde var en Ranværing. Den ble visstnok solgt til Egelund i Lommeren.

Magnus på tur ned til Båthuset. Sjøveien i bakgrunn.

Etter hvert meldte behovet seg for et større hus til å bygge båter i. Magnus tok da kontakt med Sigurd Laxå, skogforvalter for staten og fikk da tilgang til å ta ut furu i Stordalen ved Storvatnet. Det var sønnene til Magnus, Bjarne og Ole som var med Magnus å la ned tømmer i Stordalen. Furuene som skulle felles måtte først blinkes og merkes på forhånd. Selve fellingene ble gjort vinterstid, på skareføre. Her ble barken fjernet og tømmeret lagret til våren. Ut på vårparten ble tømmeret samlet og slått i bom. Deretter ble bommen løsnet ved Storvasselva. Stokkene ble så fløtet ned storvasselva. I Lommervatnet ble det på nytt slått bom på tømmeret. I Lommervannet ble stokkene enten rodd eller dradd fra landsiden. Vel nede i Lommervatnet ble tømmeret løsnet fra bommen

og fløtt nedover det siste stykket av Storvasselva til Belkjosen. Fløtingen eller tauingen over Bekjosen til Saga ble gjort i bom. I følge Bjarne, var det mye straum i elva og stokkene satte seg fast flere steder underveis. Bjarne beskriver ferden slik: «Æ for nu som han tykje å spratt nedover elva for å få stokkan laus». Han forteller at fottøyet de hadde på seg var lugger. Det var et godt egna fottøy, fordi de ga godt feste til stokkene.

Magnus i båthuset.

Det var Magnus, Bjarne og Ole som satte opp båtbyggeriet i Bjørsvika tidlig på 50-tallet. Båtbyggeriet var 11,6 x 5,7 meter, med en høyde på 2,05 meter. Trobordene var flere steder skjøtt opp til 4 ganger på lengden, noe som forteller oppvoksede generasjoner om knapphet på ressurser og nøysomhet. Alle borkledningsbord og trobord var av furu og hadde sin opprinnelse fra Storvatnet. Båthuset ble stående i Bjørsvika til storfloa tok det en vinterdag på slutten av 90-tallet. Nå er det bare grunnmuren som står igjen. Tore, sønn til Hermann (eldste sønn til Magnus) og undertegnede rev restene av båthuset og tok vare på materialene som var uskadd.

Båthuset.

Magnus, Johanna og yngstesønnen Bjarne.

Det vites ikke nøyaktig hvor mange båter Magnus bygde, men et realistisk estimat kan nok være ca. 150 båter. Hvis en antar at Magnus bygde 1 båt pr. mnd., noe som er realistisk, ville han i løpet av de 15 årene han hadde produksjon i båthuset fra 1951-1966 produsert maksimalt 180 båter. En pålitelig kilde antydte for noen år siden at han hadde hørt tallet 150 båter. Det var i hovedsak 14-18 fots båter som ble bygd. De fleste var bygd for innenbordsmotor. Det sies at Magnus også bygde noen større båter. Han hadde også oppdrag med å reparere båter som var skadet. I ettertid har vi kommet i kontakt med folk fra Tverlandet, Eggesvik i Beiarn og Kjerringøy som har båter den dag i dag som Magnus har bygd. Felles for alle båtene, var at de var «drektige», dvs. at de var brede. De fleste som bestilte båt av Magnus kom selv til Bjørsvika for å hente båtene. Noen ble allikevel sendt med lokalen.

Ole, sønnen til Magnus, som hjalp til med å hente tømmer til båthuset.

I begynnelsen ble båtene bygd i furu. Senere ble båtene bygd i gran. De ble da lettere å håndtere. Bestefars båter ble da også kjent for å være smekre og drektige. Vi har funnet korrespondanse mellom Magnus og Paul Mjåvatn A/S-Mosjøen fra 1965 der Magnus ber om tilbud på 5/8` ` småbåtbord til båtbygging. Da båtene ble bygd i gran måtte selvsagt hele båten være i gran, derfor leitet Magnus ut stavnbord med naturlig bøy i fra sitt eget granplantefelt i Reva, lenger inn i Mørsvikfjorden.

Magnus hadde ikke ovn eller mulighet for å fyre opp i båthuset, så i den hardeste vintertida kunne det nok være tøft å arbeide i båthuset.

Bestefar Magnus hadde en Trygg bensinmotor med 2 svinghjul stående på utsida av båthuset. Denne motoren dreiv akslinger som igjen via balaterrimer dreiv ei båndsgag av merke Irak (Saga er tatt vare på), han hadde også en stasjonær benkboremaskin som hadde samme drivkilde som båndsgaga, og en dimensjonshøvel som «Høvlet båtbordene ned» til ønsket dimensjon. Bestefar

bygde etter de vi vet bare klink bygde båter. Selve kjølen ble da lagt/skjøtet sammen først. Deretter ble fram og akterstavnen festet. Denne ble da stabilisert av støttebord som var festet i taket på båthuset. Deretter begynte den møysommelige klinkingen av båtboarda fra bunn til vannbord. Alt dette arbeidet gjorde bestefar Magnus alene. Etterhvert som arbeidet skred framover, les oppover, siktet han langs bordene og høvlet med håndhøvel på «øymål» for å få den rette skap og form på båten. I tillegg til håndhøvler av flere slag, hadde han flere typer av bordklemmer for å holde/fiksere båtboardene i posisjon før han boret hull for klinking. Selve klinkingen foretok han alene ved å tre inn en båtsaum fra utsiden og gjennom begge bordgangene, deretter tredde han på ei roe på innsiden, så ble det overskytende av saumen klippet. Med en stor hammer på naglhodet og en mindre klinkhammer på innsiden ble så bordene klinket og festet. Mellom bordene ble det høvlet ut ei lita renne på langs av bordene for å legge drev og tjære i. Hullene ble boret med ei bordevinne av «hjulhvisptypen». Tilslutt ble innveden eller banda (spantene) lagt. Disse ble da tilpasset båtboardene og høydeforskjellen som de utgjorde ved at de var lagt med overlapping. Før bestefar skulle montere en ny bordgang, måtte bordene stimes slik at de ble «føyelige» for forming. Da la han bordene i ei trerenne med kokende vatn slik at de trakk fuktighet og kunne formes uten å ta skade.

Det knytter seg nok mange artige og spennende anekdoter til salget av båtene til bestefar. Det er heller ikke tvil om at det var jungeltelegrafene som solgte båtene. Vi har korrespondanse fra flere kunder som fikk levert båt som faktisk brevvekslet i lang tid senere med Magnus angående trivielle ting som vær og vind, helse m. mere. Det var ofte disse førstehånds kundene som viste fram båtene til naboer og slektninger, så gikk det ei tid, så la disse inn bestilling på nye båter.

Magnus på to-hjulingen.

Det hersker vel ingen tvil om at Magnus var en driftig båtbygger. I følge Bjarne sto han tidlig opp og var gjerne i gang med båtbygginga klokken fire om morgenen. Det var mest bygging på våren, sommeren og høsten. Likevel ble det også bygd en del båter om vinteren. Vinterkuldens tæringer vistest godt på de hovne hendene til båtbyggeren fra Bjørsvika. At Magnus bygde så mange båter som han gjorde, vitner om at det var liv laga for en grunder på en utkantsplass i Foldfjorden.

Skrevet av: Tore Herman Andersen og Heidi Moen Andersen.
Informant: Bjarne Andersen